

# Welvaart vraagt ook om weerbaarheid

Ondernemen gaat om het creëren van welvaart in brede zin. Dat schreven we als ondernemingsorganisatie een kleine drie jaar geleden in onze visie *Ondernemen voor brede welvaart*. Namens het bedrijfsleven maakten we ons toen zorgen over toenemende spanningen in de samenleving en de kloof die er leek te ontstaan tussen burgers, bedrijven en de overheid.

Als economen begrepen we goed dat het klassieke welvaartsbegrip al heel breed is en verder gaat dan het puur geldelijke (Feitsma en Vijselaar, 2023). Ook schone lucht of vrije tijd zijn immers schaars en alternatief aanwendbaar, bijvoorbeeld, en vallen prima te analyseren met geijkte economeninstrumenten als beprijzing, normering en subsidiëring. Eng is de economenterm ‘welvaart’ daarmee nooit geweest.

Toch zochten wij een meeromvattende begripsomschrijving. Een deel van Nederland haakte af en kon niet delen in de welvaarts groei die ons land de afgelopen decennia ten deel viel. Dit vroeg een inclusievere maatschappij, een vraagstuk dat veel verder gaat dan een optimalisatie-puzzel onder druk van schaarste die economen graag leggen. Bedrijven moesten daarnaast ook meer een onderdeel van de oplossing van het klimaatvraagstuk worden. Hier kunnen economische principes behulpzaam zijn, maar aandacht voor milieu en duurzaamheid vraagt ook om een moreel kompas waar bedrijven op koersen. Zo ontstond een drieluik in onze ondernemersblik op ‘brede welvaart’.

Economische groei, de eerste pijler, bleef daarbij belangrijk. Met gepaste trots stel ik vast dat VNO-NCW al ruim voor ‘Draghi’, en zelfs nog voor de bestseller van Ilja Leonard Pfeijffer, waarschuwde voor een Hotel Europa, dat verwordt tot een toeristenverblijf voor bezoekers uit regio’s in de wereld waar de economie nog wél groeit.

Maar groei is betekenisloos zonder verduurzaming en inclusiviteit, onze tweede en derde pijler (VNO-NCW, 2021).

Een duidelijke verbreding van het welvaartsbegrip dus, die niettemin toch nog te smal geformuleerd bleek. Inmiddels blijkt naast de polarisatie ook de internationale bloeddruk op te lopen. De ‘slowbaliserende wereldeconomie’, Oekraïne, de groeiende afhankelijkheid van China voor kritieke grondstoffen: om al deze redenen neemt de druk op onze open economie en samenleving toe. De route *naar een sterker Nederland* lukt alleen als we ons weten te verhouden tot deze nieuwe realiteit. We moeten – kortom – weerbaarder worden (VNO-NCW, 2024).

Nederland kan niet succesvol ondernemen zonder basisveiligheid. Dit betekent investeren in defensie, verminderen



**FOCCO VIJSELAAR**

Algemeen directeur van VNO-NCW

ren van afhankelijkheid van buitenlandse grondstoffen en aanpakken van cyberdreigingen en criminele ondermijning. De nieuwe weerbaarheids pijler versterkt ook de overige drie. Veiligheid is de basis waarop andere pijlers van ‘brede welvaart’ kunnen rusten. En ook de verduurzaming van de energievoorziening, toch al hard nodig, kreeg met de noodzaak tot een weerbaarder Europa een extra argument.

Hoe worden we weerbaarder? Ten eerste door niet alleen te reizen. Ons land – qua inwonertal en omvang gelijk aan een middelgrote stad in China – moet inzetten op verdere Europese integratie. Alleen op

Europese schaal hebben bedrijven de ruimte om uit te groeien tot wereldwijde spelers; daarmee maken we ons minder afhankelijk van andere regio’s in de wereld.

Ten tweede moeten we samenwerken in plaats van polariseren. ‘Brede welvaart’ vraagt iets van ons allen: overheid, bedrijfsleven en samenleving, onderling verbonden in een soort ‘rousseauaans’ contract. Daarbij helpt het dat Nederlanders over fundamentele vraagstukken juist meer hetzelfde zijn gaan denken (Kamphuis, 2023): alleen de onderlinge tolerantie over hun resterende meningsverschillen neemt af. Deze ‘affectieve polarisatie’ mag niet verdoezelen dat we feitelijk naar elkaar toe groeien, wat een uitstekend vertrekpunt is voor samenwerking.

Die samenwerking is ook hard nodig om tot daden te komen. De toekomst wacht niet, we zullen nu moeten handelen. Zo schort het in ons land aan uitvoering. Hier ligt een rol voor ondernemers. Die kunnen dat echter alleen als de overheid consistente randvoorwaarden biedt waarbinnen ze kunnen uitvoeren. Op die voorwaarde mogen bedrijven omgekeerd ook aangesproken worden op hun deel van het ‘welvaartscontract’.

Als we zo samenwerken, wordt welvaart niet alleen verbreed maar ook gerealiseerd, en dat past in onze lange traditie van polder en Rijnlands model (VNO-NCW, 2021). Laten we die traditie hernieuwen, in het belang van en met bijdragen van ons allen.

## Literatuur

Kamphuis, L. (2023) *Verslaafd aan ons eigen gelijk: Pleidooi voor perspectivistische lenigheid*. Amsterdam: De Bezige Bij.

Feitsma, E. en F. Vijselaar (2023) *Economen kunnen verbreden zolang schaarste maar uitgangspunt blijft*. ESB, 108(4828), 578–579.

VNO-NCW (2021) *Ondernemen voor brede welvaart: Naar nieuw Rijnlands samenspel*. Middellangetermijnvisie VNO-NCW, februari.

VNO-NCW (2024) *Naar een sterker Nederland*. VNO-NCW Nieuwsbericht, 17 april.